

Helsinki ja Helsingin seutu – millä kehitysuralla?

Helsingfors och Helsingforsregionen – på vilken kurs?

Helsingin seudun tila ja tulevat näkymät näyttävät hyvälle viimeaikaisten kansainvälisten tutkimusten, tilastojen ja arviointien valossa. Lissabonin kasvu- ja työllisyysstrategiaa arvioinut korkeatason työryhmä, ns. Wim Kokin työryhmä, sijoittaa Helsingin yhdessä Münchenin ja Cambridgen kanssa Euroopan tietotalouden kärkeen. Nämä kolme kaupunkia mainitaan erinomaisina esimerkkeinä ”ideopoliksista” (Facing the Challenge. The Lisbon strategy for growth and employment. November 2004). Mutta, valppaina ja alati uudistuvia on näidenkin kaupunkien ja kaupunkiseutujen oltava. Muualla maailmassa, erityisesti USA:ssa ja Aasiassa, taloudellisen toimeliaisuuden vauhti on kova ja kiihtyvää. Kilpailu kovenee.

Edellisessä numerossa Kvarttia, eli Quarterlyssa 3/04, prof. Leo van den Berg ja hänen tutkimusryhmänsä esittelivät tietotaloutta (knowledge economy) koskevan tutkimuksensa tuloksia (European Cities in the Knowledge Economy, EURICUR Erasmus University Rotterdam). Tämä vertaileva tutkimus valmistui kesäkuussa 2004 ja siihen osallistui Helsingin ohella kahdeksan muuta eurooppalaista kaupunkia eli Amsterdam, Dortmund, Eindhoven, Manchester, München, Münster, Rotterdam ja Zaragoza. Tutkijat selvittivät mille kulmakiville ja perusedellytyksille menestyvä tietotalouden kaupunki (knowledge city) perustuu ja minkälaiset toiminnot ovat leimallisia tietotalouden kaupungille. Lisäksi tutkijat pyrkivät selvittämään, mitä kaupungit voivat tehdä vahvistaakseen tietotaloutta.

I ljuset av färsk internationell forskning, statistik och bedömningar ser Helsingforsregionens nuläge och framtid rätt bra ut. En arbetsgrupp på hög nivå, den s.k. Wim Kok-gruppen, placerar Helsingfors, München och Cambridge bland täten i den europeiska kunskapsekonomin. Dessa tre städer karakteriseras som utmärkta exempel på ”ideopolisar” (Facing the Challenge. The Lisbon strategy for growth and employment. November 2004). Icke desto mindre gäller det även för dem att ständigt vara på alerten och förnya sig. På andra håll i världen, i synnerhet i USA och Asien, blir den ekonomiska företagsamheten allt snabbare. Konkurrencen hårdnar.

I föregående nummer av Kvartti (Helsinki Quarterly 3/04) presenterade professor Leo van den Berg och hans forskningsteam rön från sin undersökning om kunskapsekonomin (knowledge economy, se European Cities in the Knowledge Economy, EURICUR Erasmus University Rotterdam). I denna komparativa studie, som blev färdig i juni 2004, deltog Helsingfors och åtta övriga europeiska städer, dvs. Amsterdam, Dortmund, Eindhoven, Manchester, München, Münster, Rotterdam och Zaragoza. Forskarna klarlade på vilka hörnstenar och grundförutsättningar en framgångsrik stad i kunskapsekonomin (knowledge city) vilar och vilka funktioner som är kännetecknande för städer inom kunskapsekonomin. Dessutom ville de klargöra vad städerna kunde göra för att stärka sin kunskapsekonomi.

Knowledge economy -tutkijat toteavat, että Helsingin osaamisperusta on laaja-alainen ja erinomainen verrattuna tutkimuksen muihin kahdeksaan kaupunkiin. Vuorovaikutus tietotalouden eri toimijoiden välillä on hyvä. Väestön koulutustasokin on kaupunkijoukon korkein. Aluetalous arvioitiin hyväksi, joskin liian riippuvaiseksi tietotekniikkaklusterista. Amsterdam ja München ovat Helsinkiä kilpailukykyisempiä elinkeinorakenteen monipuolisuudessa. Tärkeäksi menestystekijäksi nousi tietotyöläisten (knowledge workers) houkuttaminen kaupunkiin. Tämä edellyttää vuorostaan paitsi korkeaa elämänlaatua kaupungilta myös monipuolista kaupunkielämää kaikkinen vapaa-ajan viettomahdollisuuksineen. Tässä suhteessa Helsinki pärjää hyvin elämänlaatumittareilla (elinolot, sosiaalinen eheys ja tasa-arvo, ympäristö, luonto ja turvallisuus), muttei yhtä hyvin mitä tulee vilkkaaseen ja vaihtoehtoja tarjoavaan kaupunkielämään. Euroopan mittakaavassa Helsingin seutu on verraten pieni talousalue. Kokoa ja vahvuutta voitane kehittää yhteistyöllä muiden suurten kaupunkien kanssa Pohjoismaissa ja Baltiassa. Tutkimustoiminnassa tarvitaan laajempaakin Eurooppatason yhteistyötä ja erikoistumista kilpailukyvyyn ylläpitämiseksi esim. suhteessa USA:han, arvioi EURICUR.

Uuden tiedon synnyttäminen on Helsingin ja sen talousalueen vahvuuksia. Koulutus, tutkimus- ja kehittämistoiminta, uusien patenttien lukumäärä jne. vahvistavat tätä kuvaa. Esimerkkinä lupaavasta uudesta tietotalouden klusterista mainitaan ”hyvinvointipalveluiden ja teknologian yhdistäminen”. Sitä pidetään lupaavana uutena business klusterina ikään-tyvässä Euroopassa. Osaamiskeskus Culminatiumia pidettiin hyvänä välineenä tietotalouden uusien klusterien synnyttämisessä. Helsingin seudun kohdalla tosin yrittäjävajetta nostettiin epäkohdaksi. Tällä hetkellä Helsingin seudun keskeisiä haasteita ovat elinkeinorakenteen monipuolistaminen ja sitä kautta talouden vahvistaminen, työllisyyden parantaminen, työttömyyden alentaminen sekä asuntotarjonnan monipuolistaminen. Lopuksi Leo van den Berg tutki-

Knowledge economy -forskarna konstaterar att kunskapsbaserad i Helsingfors är omfattande och högklassig jämfört med de övriga åtta städerna i studien. Växelverkan mellan olika aktörer i den lokala ekonomin är god, och befolkningens utbildningsnivå är högst bland dessa städer. Den regionala ekonomin bedömdes som god, om än alltför beroende av ICT-klustret. I det avseendet är Amsterdam och München konkurrenskraftigare i och med att de har en mångsidigare näringsstruktur.

En viktig framgångsfaktor som forskarna pekade på var städernas förmåga att locka till sig kunskapsjobbbara (knowledge workers). Detta kräver både hög livskvalitet i staden och ett mångsidigt stadsliv och goda fritidsmöjligheter. Helsingfors står sig bra i konkurrensen beträffande levnadsförhållanden, social samhörighet, jämlikhet, miljö, natur och trygghet, men inte fullt så bra då det gäller ett livligt och mångsidigt stadsliv. I europeiska mått är Helsingforsregionen en rätt liten ekonomiskt region. Dess storlek och styrka torde kunna utvecklas genom samarbete med de övriga storstäderna i Skandinavien och Balticum. Inom forskningen behövs det dessutom, med tanke på konkurrenskraften gentemot t.ex. USA, europeiskt samarbete av mera omfattande natur. Så bedömer EURICUR situationen.

Förmågan att skapa ny kunskap är en av Helsingfors och dess regions starka sidor. Den undervisning, forskning och utveckling, det antal nya patent mm. som finns i regionen stärker denna uppfattning. Som ett exempel på ett lovande nytt kunskapsekonomi-kluster nämner van den Berg et al. ”förenandet av välståndsservice och teknologi”, och ser det som en lyckad inriktning i ett åldrande Europa. Kunskapscentret Culminatium sågs som ett gott sätt att föda nya kluster inom kunskapsekonomin. Beträffande Helsingforsregionen upplevdes dock bristen på företagare som en olägenhet. En av de största utmaningarna för Helsingforsregionen idag är att göra näringslivet mångsidigare och därmed stärka ekonomin, att förbättra sysselsättningen, minska arbetslösheten och

jaryhmineen toteaa, että talouskasvun ylläpito ja elinkeinorakenteen monipuolisuudesta huolehtiminen edellyttävät jatkuvaa ponnistusta. Suomen tapauksessa Helsingin seutu on koko maan moottori ja siksi valtakunnallisessakin politiikassa on taattava riittävät edellytykset Helsingin seudulle pärjätä kansainvälisessä kilpailussa.

Seppo Laakso tarkastelee tässä Kvartissa Helsingin seudun aluetaloutta vertaillen sitä 45 eurooppalaisen metropolin aluetalouteen. Hän esittelee myös ennusteen metropolien talouskehitykselle vuoteen 2008. Tuotannon kasvu on arvioitu lähivuosinakin keskittyvän metropoleihin, joskin aiempaa hitaammin. Kasvua rajoittavat monet rakenteelliset tekijät, kuten väestön ikääntyminen ja työmarkkinoiden jäykkyys. Nämä tekijät muodostavat haasteen Helsingin seudunkin kehitykselle.

Edellä mainittu tietotalouden tutkimus "European Cities in the Knowledge Economy" on kuluvaan syksyn aikana saanut seurantatutkimuksen nimeltä STRIKE (Strategies for Urban Regions in the Knowledge Economy). STRIKE - tutkimuksenkin on laatinut EURICUR, tällä kertaa yhteistyössä Hollannin Sisäasiainministeriön, Iso-Britannian Varapääministerin kanslian (ODPM, UK), Ranskan DATARin ja EU:n Urbactin kanssa. Tutkimus nostaa esille kaupunkien ja kaupunkiseutujen kiistattoman merkityksen tietotaloudessa ja samalla koko Euroopan tulevaisuudelle. Tutkitut kaupungit luokitellaan kahteen pääkategoriaan: "metropolitan cities" ja "non-metropolitan cities". Metropolikaupungit jaetaan edelleen kolmeen luokkaan: (1) "Knowledge Stars", (2) "Metropolises in transition", ja (3) "Knowledge Pearls". Ensimmäiseen luokkaan kuuluvat kaupungit omaavat kaikki olennaiset tietotalouden piirteet ja kehitysedellytykset. Tällaiseksi tietotalouden tähdeksi myös Helsinki luokiteltiin. Se on haaste.

Ylipormestari Eva-Riitta Siitonen kiinnitti puheessaan Innovatiivinen kaupunki – kansainväliset kaupunkiosaajat –seminaarissa huomiota mm. tutkimuksen ja uuden teknologian suuntaamiseen palve-

göra bostadsutbudet mångsidigare. Till slut konstaterar van den Berg och hans forskningsgrupp att upprätthållandet av ekonomisk tillväxt och en mångsidig näringsstruktur kräver ständiga ansträngningar. I Finland utgör Helsingforsregionen en motor för hela landets ekonomi, och därför bör även rikspolitiken garantera regionen tillräckliga förutsättningar för att klara sig i den internationella konkurrensen.

I föreliggande nummer av Kvartti analyserar Seppo Laakso vid Kaupunkitutkimus TA Oy Helsingforsregionens ekonomi jämförd med 45 övriga europeiska metropolers. Han lägger också fram en prognos för metropolernas ekonomiska utveckling fram till år 2008. Även under de närmaste åren väntas produktionstillväxten övervägande ske just i metropolerna, om än långsammare än hittills. Tillväxten begränsas av många strukturella faktorer såsom befolkningens åldrande och arbetsmarknadens styvhet. Dessa faktorer utgör en utmaning också för Helsingforsregionen.

Nämnda forskningsresultat har under hösten 2004 kompletterats i en uppföljande undersökning kallad STRIKE (Strategies for Urban Regions in the Knowledge Economy). Även den är gjord av EURICUR, denna gång i samarbete med holländska inrikesministeriet, brittiska vicepremiärministerkansliet (ODPM, UK), franska DATAR och EU:s Urbact. Undersökningen lyfter fram städernas och stadsregionernas oomtvistliga betydelse för kunskapsekonomin och samtidigt för hela Europas framtid. De studerade städerna delas upp i två kategorier: "metropolitan cities" och "non-metropolitan cities". Metropolstäderna indelas i sin tur i tre klasser, nämligen (1) "Knowledge Stars", (2) "Metropolises in transition" och (3) "Knowledge Pearls". De som hör till klass ett har alla de väsentliga egenskaper och förutsättningar som krävs för kunskapsekonomin. Helsingfors ansågs vara en dylik stjärna inom kunskapsekonomin. Vilket är en utmaning.

I sitt tal vid seminariet *En innovativ stad – internationella stadskunniga* fäste överborgmästare

lualoille (Teknillinen korkeakoulu ja Helsingin kaupunki, marrasku 2004). Hän totesi, että suurimpia haasteita ovat palvelujen tai palvelutoimintojen kehittäminen. Niille haetaan uusia toimintamalleja, jotka ”hyödyntäisivät uutta osaamista ja uutta teknologia, mahdollistaisivat uudenlaista yhteistyötä yli kuntarajojen, johtaisivat parempaan tuottavuuteen, ja mahdollistaisivat paremman laadun ja asiakaslähtöisyyden”. Hän esitteli siinä yhteydessä Pääkaupunkiseudun neuvottelukunnan ja sen lokakuussa 2004 hyväksymän seudun vision, jonka mukaan ”pääkaupunkiseutu on kehittyvä tieteen, taiteen, luovuuden ja oppimiskyvyn sekä hyvien palvelujen voimaan perustuva maailmanluokan liiketoiminta- ja innovaatiokeskus, jonka menestys koituu asukkaiden hyvinvoinnin ja koko Suomen hyväksi. Metropolialuetta kehitetään yhtenäisesti toimivana alueena, jossa on luonnonläheinen ympäristö ja hyvä asua, oppia, työskennellä sekä yrittää”. Tämän vision toteutumisen myötä toteutuvat paitsi modernille tietotalouden kaupungille (knowledge city) asetetut vaatimukset myös paremman asumisen ja korkeamman työllisyyden tavoitteet.

Visio ohjaa seudun kehittämistä. Työn alla ovat sekä seudun innovaatiostrategian että seudun kansainvälisen elinkeinomarkkinoinnin strategian laatiminen. Kaupunkirakennetta sekä asumista kehitetään. Hyvinvointia parannetaan ja palvelutoimintaa tehostetaan erilaisilla yhteistoimintamuodoilla.

*Asta Manninen
vs. johtaja*

Eva-Riitta Siitonen uppmärksamhet bl.a. vid inriktandet av forskning och ny teknologi på servicenäringarna (Tekniska Högskolan och Helsingfors stad, november 2004). Hon konstaterade att servicen och dess utvecklande hör till våra största utmaningar. Därför söks nu nya verksamhetsmodeller som utnyttjar nytt kunnande och ny teknologi, möjliggör nya former av samarbete över kommungränserna, leder till bättre produktivitet och möjliggör bättre kvalitet och kundanpassning. I detta sammanhang framlade hon också den vision som Delegationen för Huvudstadsregionen godkände i oktober 2004, enligt vilken Huvudstadsregionen är ett centrum av världsklass för vetenskap, konst, kreativitet och inlärningsförmåga, ett centrum som bygger på god service och ständigt utveckling. Framgång för Huvudstadsregionen innebär framgång för dess invånare och för hela Finland. Metropolområdet utvecklas som ett enhetligt fungerande område, där naturen är nära och där det är gott att bo, studera, arbeta och vara företagare. Förverkligas denna vision uppfylls samtidigt även de kriterier för boende och sysselsättning som ställs på en modern kunskapsstad (knowledge city).

Visionen styr utvecklandet av regionen. Som bäst håller man på att utarbeta både en innovationsstrategi och en strategi för internationell marknadsföring av regionens näringsliv. Stadsstrukturen och boendet utvecklas. Välståndet förbättras och serviceverksamheten effektiveras genom olika former av samarbete.

*Asta Manninen
stf. direktör*